

Dərdə və qələbə müjdəsinə yazılan şeirlər

Çoxdan, lap çoxdan Əbülfət Mədətoğlunun şeirləri haqqında düşüncələrimi qələmə almaq istəyirdim, amma dərdin və sevginin yazdırıldığı poetik nümunələrin axarında "itib-batmaq" xofunu "aşa bilmirdim". Görünür, qismət bu günə imiş...

Hər zaman düşünmüşəm ki, Əbülfət müəllimin duruşu, baxışı, eləcə də onu tanıyan, sevən insanlarla ünsiyəti elə şeirlərinin sinonimidir. Əbülfət müəllim ədəbiyyat cameesində həmişə səhbət mövzusu olan "müəllifin yaradıcılığı və şəxsiyyət bütövlüyü" məsələsində elə şeirlərinin eslidir. Şairin bir ömrə yaşıntıları, daxili əzabları, dərdi və bu dərdə münasibəti şeirlərinin boyuna elə biçilib ki, söylədiyim fikrə heç bir şübhə yeri qalmır.

Cox sevdiyim klassik şair Cibran Xəlilin dediyi: "Şair qanı axan yaranın, ya da gülümşəyen dodaqların nəgməsidir" həqiqəti şairin daxili əzablının poeziyamızın bəşər etdiyi yaddaqalan nümunələrindən dəha da bariz görünür. Dərd və həyatın əzəli, əbədi qayğıları bəzən ən ləyaqətli insanları qəfəs kimi ağuşuna alanda üz tutub imdad diləyəcək qapı Tanrı qapısı, dualar və diləklər olur. Şair şeirləri ilə bu qapını döyərək ONUN özünü belə bu dünyada baş verənlərə şahid olmağa səsləyir. Gel, Yaradanım, bax mənim düber oldduğum dərdə və dərdin başıma gətirdiklərinə... Heç kimin duymadığı, görmədiyi, amma şairin düşdürüyü qəfəsin qapısını açacaq biri varsa, o da Yaradan özüdür. Üz tutası dualar, istekler isə şeir işiğidir:

*Baxıram, göz görür,
diqqət çəkir,
nə istək yaradır,
nə də həvəs...
Daşdandı, yoxsa ki
torpaqdan, Allah,
məni içərisinə atdığın
qəfəs?!*

Oxucunu düşündürən torpaq, daş metaforası, əslində, şairin otuz ildən artıq çəkdiyi dəndlərin, itirilən yurd yerinin həsrət qəfəsinin açılmayan zaman qapısıdır... Getdikcə bu həsrət xal-xal ürəyin dərinliklərini işləyərək ömrün nisgil dastanını yazdırıldı. Bu nisgil insana bir gündə ürkədə yaranan yaraların cərrahi müdaxiləyə ehtiyacını ortaya çıxara randa el-obası gün-güzərənəna acıyaraq qurd-quşu özündən xoşbəxt sanmağın qibət hissini yaşa dir. Cox yiğcam, minimalist səpkida şairin söylədiyi "Bəxtəvər ipəkqurduları örür evinin içində" ifadəsi ev ocaq həsrətlisi, Qarabağ dərdli bütöv bir xalqın qəlb harayı kimi səsləndi. Həm də unudulmayan həsrətin, dərdin özündən qəlbində elə bir işq bərq vurub yolları nurlandırdı ki, Qarabağ həsrətine son qoyulacaq ay, gün aydınca göründü:

*Ela oturduğum yerdə,
Dönürəm dərdin başına,
Ağırlığım dursun bərdə,
Gəlsin qoy dərdin başına...*

Dərdin başına dolana-dolana mərdlik, ərenlik qapılarını şairin üzünə açan ümidiñ yol alıb varılan torpaqlar bütövləşən Vətəndir, yaraları söz, oxşama, laylayla sağalan Vətən:

*Mənə iynə ucunda
Ümid göstər, sən, ümid!*

*Mən göz yumub-açanda,
Görüm sənsən, sən, ümid!*

*Sığışmayan ruhuma,
Layla deyim yuxuma,
Mənim sevgi duyğuma,
Kaş olsun Vətən! - ümid!*

Əbülfət müəllim doğulduğu Qarabağdan didərgin düşəndən dərd və həsrətin yaratdığı xəosa içindən etrafa parlayan ümid işığı ilə baxmağa çalışdı. Amma yənə də ruhunu qoyub gəldiyi yurd-yersiz, Qarabağsız özü özünə varlığına şübhəyle yanaşındı. Mən həmişə hansı bir ziyanı və ya ədəbiyyat adamının dünyadan köçməsini eşidəndə ölməmən haqq olduğunu düşünsəm də, dünyadan köçən şəxsin Qarabağın azad olmağını görmədən əbədi diyara köç etməsinə taleyin nisgili kimi baxmışam. Əbülfət müəllimin və digər ziyanlarımın ən böyük kədəri parçalanın torpaqlarımızın əsərətindən qalması idi. Ona görə də həttə bir sevgi şeirində ruhsuz bir göründü olduğu kimi yozulan misralarda itirilən torpaqların kədəri açıqca duyulur:

*Dünyadakı atəş, nur,
Bir azacıq yaxın dur,
Əlini üzümə vur,
Varammi?*

Gedənin, itirilənin qaytarılması müşkül olanda, insan yalnız nəfəsi gedib-gələn, yerdən, göydən əlacı üzülən, özünü diriyən ölü kimi hiss edən şəxsən əvvərləndə ruhun qiyaməti baş verir. Bax o vaxt dərd meydandı.

İ.Hote deyirdi ki, poeziya dərdin anasıdır, hər bir əzab çəkən və ağlayan insan şairdir, hər damla göz yaşı şeirdir, hər bir ürək ağrısı poemadır...

Əbülfət müəllimin şeirlərində dərd, həsrət ümidi qəsa qanad kimi nəinki müəllifi, eləcə də oxucunu həqiqət yolculuğu ilə müqəddəs qəlebəye doğru aparır. Şairin heç bir şəxsi duyğuları torpaq həsrətini üstəleyə bilmir. O, nədən yazdısa, içində Torpaq, Yurd yeri göründü. Vətənde Vətənsizlik "döz" şəbrini yenərək göyərən ümidiñ qəlebe yollarına işq salıqca şair öz varlığını dözümə çağırdı:

*Eşq sonsuz, dünya gidi,
İnanc sözə söykəndim,
Ürək mənə "döz" dedi,
Susub dözə söykəndim.*

İnsanın ümidi, demə, dünyanın özü qədər qədimmiş...

Ümidiñin yaşı Nuhla yaşıd olan şaire eşq olsun! Elə o ümidiñ yollar çəkildi bütün könlüllərə...

*Nuhdan qalan ümidiñimi,
Diriltmək istədim, diriltmək...*

Sonra da o ümidiñ nuryula itən torpağın hər qarışında üçrəngli bayraqı gözü tutduqca dalğalanın görənə şairin düşüncələri:

*Od kimidi torpaq,
əl uzadıb, üz sürtüb,
öpməzdən önce
özün də bax,
gör necə titrəyir, əsir
ürək,
sanki yarpaqdı, yarpaq.
Bax bu yolla
özünə dönür
Şəhid qanı ilə
suvarılmış torpaq...*

"Kimi ifade olundu..."

"Ölümü evinin içinde olan barəmaya" həsəd aparan şairin həsrəti illərin kədər sərhədini yararaq qələbə müjdəsi ilə onu Qarabağa yetirəndə duyğuları bütün xalqın, məllətin ümumiləşmiş həyəcanı kimi sevinc honkurtüsünə çevrildi. İlahi, biz səbirə sənəmi bənzədik? Biz neca dözdük, nece yaşadıq, itirdiyimiz torpaqlarlsı? Bəzisiz keçən əsir ömrənən halallığını o yurd yerlərindən hansı üzlə isteyək?

*Diz çökərək torpağa
Hökündüm üzü üstə.
Döndüm xəşən yarpağa,
Tökündüm dizi üstə...*

*Bu zəfər gerçəkliyi,
Ərzi lərzəyə saldı,
Bizi özünə çəkən
Torpaq qələbə çaldı!*

Əbülfət müəllimin şeirlərinin bütövkədə mayasını nurlandıran eşq və nisgil özüyle birgə oxucuları da Qarabağ həsrətinin qəlebəsinə ocaqda közü qoruyub zəfer məşəli yandırmağa səfərbər edir.

İllərin siyasi oyunlarında əriyən son ümidiñ, daşan səbirələr Ali Baş Komandanın əmriyle səfərbər olan xalqın və dövlətin birlik gücündə "dəmir yumruq"la birləşəndə poeziyamız da silah gücündə olduğunu sübut etdi:

*Tətkidəki bayraqı
Ürəyimlə öpəcəm.
Şəhid qanlı torpağı
Gözlərimə təpəcəm.*

*Son hücumun nidasın
Bayraqıma tən tutub
Hayqıracam sədasın,
Döyüşü Vətən udub!*

Qəlebə qəlpə-qəlpə, sətir-sətir, heca-heca qazanılıncə Vətən səhədləri böyüdü, genişləndi və bütövləşdi...

*Ən böyük dilek
Bir olsun gərek,
Sinədə ürək - Vətən!
Şənin hər halın
Mənim mələlim,
Canım, halalım - Vətən!*

Millet, xalq, ordu və dövlət birliyi, Ali Baş Komandanın iradə və qətiyyəti torpağı ƏN BÖYÜK məhəbbəti yaratdı. "Öncə Vətən" şüarı vətən uğrunda vuruşan oxucuların ölümü unudaraq, əbədi ömrə qazandırdı:

*Əlim ürəyi sıxdı,
Gözüm torpağı tutdu,
Dilimdən "Müjdə" çıxdı,
Varlığımı unutdum - Şuşam!*

və ya

*Şuşanın başı üstən
Qaçış çəkildi duman!
Qəhrəmanlıq dastanın
Özün yazdırın anbaan,
Vətənin xilaskarın,
Yaşadacaqdır zaman,*

- deyir şair...

Mən Əbülfət müəllimin poeziyasının mayasında duran eşq və həsrət nisgilindən söz edəndə əbəs yərə onu Vətən, torpaq mövzusunu yaradılığının leytmotivi olması ilə elaqələndirmirdim...

Dünyada bütün dəndlərin bir çərəsi və həlli yolları olduğu kimi bütün duyğu və hissələr də zaman-zaman dəyişir, ya da unudulur. Unudulmayan, əbədi olan, yalnız Tanrı-

ya, Vətənə, Torpağa, Anaya olan ülvi münasibətdir. Ona görə də Vətəni Ana obrazı ilə birgə qoşa qanadlı sevgi pərisi kimi vəsf edən poeziyamız torpaq uğrunda şəhid olan öğulları, sağlığını itirən qaziləri da ha da ürkədən eziplədi. Torpaq öğullar qoruyanda gərekli, eli-elati o torpağı ekib faydalananbara bərekətlə olur. Şəhid öğulların qələbə müjdəsi kimi ucaltdığı üçrəngli bayraq vətəni əbədi yurd-oçaq sevgisiyle gültüstəna çevirir. Özləri cismən yox oluqları andan əbədi Vətən sakinləri kimi hər ocağın yanın işığına, qəlbələrdən ucalan İlahi duanın sahibinə çevirilirlər. Anaların, şəhid öğulların itkisinə Əbülfət müəllimin münasibəti sükutun göz yaşını qəlibin dərinliklərinə hopdurur:

*Şəhid anasının baxışı altı
Gözüm ayağının ucunu didir.
Ən böyük sükut da budur həyatda,
Burda söz acizdir, burda söz bitir.*

M.Qandinin şəhidlik və Vətən azadlığı üçün söylədiyi bir fikri xatırladı: "Şəhidlikdən qorxmayan, fədakarlıq göstərən bir ölkə istədiyi məqsədə nail olar". Biz məharibəyə nifrat edərək, yalnız öz müqəddəs torpaqlarımızı qorumaq yolunda silaha sarıldık. Səbrin çatlayan yerindən silahlar öz sözünü cəsarətlə dedi:

Oğulları can əsirgəmedikcə Vətən yolunda, bütövləşən Vətən şəhidlərin qələbə erməğanı, böyüküb artan sevgilərin ünvanı kimi ezişləndi:

*Bir daşın üz-gözündə
Saydım güllə yelərin,
Daş dəfn edib özündə
Düşmənin güllələrin.*

*Oğullaşıb gözümüzde
Həmin daşlar da indi.
Oxşadım yaraların,
Sanki daşlar isindi...*

Əbülfət müəllimin şeirlərində şəhidin dilindən deyilən Vətən oxşamaları böyüküb yetişen gələcək nəsillər üçün qeyrət himnинə çevirilir. Ömr də, ölüm də, hər birimiz, eləcə də cəmi bəşər üçün haqdır. Bir gün yaranan ömrən hansı məqamında sa ölmə dadacaq. Bu həyatda əbədi anılmaq, əbədi ömrə qazanmaq müqəddəsliyi yalnız seçilen oğullara, şəhidlərə nəsib olur. Bir şəhidin dilindən şairin Vətən sevgisi bir də bu çalarlarla belə səsləndi:

*Ruhumun diktəsidir
Bu halıma hökm edən,
Çinar kimi durmuşam
Yersiz yarpaq tökmədən.*

*Bu gün son ümidi
Ruha şahid etmişəm.
Sabahına galmasəm,
Bil ki, şəhid getmişəm.*

Əbülfət müəllim otuz ildən artıq yurd, ocaq həsrətinin şırası buzları ilə ürəyinin yağı ilə yazdığı şeirləri ilə ərtidikcə bütün ürəklərə yeni güclə, dizlərə təpər gelir. "Əsgərə məktub" şeiri bir qeyrət manifesti kimi milli səfərbərliyin özünü eks etdirir.

*Sən büründüyü bayraq
Şərefində, şanındı.
Qucaqladığın torpaq
Damardakı qanındı.
Sipər doğuldun, sipər,
ər oğul, arən oğul!*

*Oldun Vətənə çəpər
Sinesin gərən oğul.
Nərən göyü titrədir,
Addımların da yeri.
Şənin hər bir həmləndən
Düşmən çekilir geri,
Bu möcüza şücaət
Tarixdə yeni ünvan...*

Əbülfət müəllim yeni tarixi, yeni qələmle, təzə düşüncələrle yanan ordu, dövlət, xalq birliliyinin özünü "tarixdə yeni ünvan" adıyla səsləndirməkələ çox məsələlərə aydınlıq getirir. Ali Baş Komandanın rəhbərliyi ilə qazanılan qələbə tek Qarabağın qayıcıdı deyil, ikiyüzilik parçalanmış torpaqların nisgil sərhədlərinin ünvanını dəyişərək yeni dövlət xəritəsini yaratdı.

Ədəbiyyatımız, poeziyamız bu tarixin bədii təcəssümünü nəsillərin yaddaşına sözün musiqisi ilə həkk etdi.

Vaxtilə U.Folkner deyirdi ki, hər bir insan yaşadığı ömrə çərçivəsində topladığı yaddaşın məhsuludur. Xalqın maddiləşmiş yaddaşla isə onun ədəbiyyatı və poeziyasıdır. Bu mənada ədəbiyyatı xalq, yaratır, ədəbiyyat xalqı, milleti yaradır. Beləliklə, ortaya çıxan tarixi həqiqət ondan ibarətdir ki, xalq olaraq heyətimizdə baş verən ən müqəddəs, həllədici döyüşlərin bədii tarixinin yazılıması kimi ülvi vəzifədə Əbülfət müəllimin yaratdığı nümunələr sözün əsl mənasında milli emosional hafizəmizin en dərin qatlarında tarixi yaşam haqqı qazanır...

Xalq olaraq, millet olaraq səbrin kəndirinin boğazı üzəcək məqamında yetişən qələbə müjdəsi hamı kimi Əbülfət müəllimin də qəçqin-köküñən ruhunun yeni dırılışı, mövluduya...

*Danişmadım arzulardan,
Xatırələrimi çözdüm.
Şığınb xatırələrə mən,
Qaçqın ömrümə dözdüm.*

*Yüküm qaratican kolu,
Çiyim, kürəyim döyənək.
Bitməz xatırələr yolu,
Əriyir səssiz bir ürək.*

- dediyi məqamda yaranan dözüm nəgməsinin zəfer mükafatı "Şuşada"n bir də belə ucaldı:

*Suşa şolələndi Vaqif gündündə,
Ruhlar da, sözər də ləpələnibdi.
Sevgilər sevincdən Xarı bülbültək
Şuşa səmasına səpələnibdi...*

Bu yazımızda ömrənən ən məhsuldar yaradıcılıq dövrünü qəçqin-köküñən kimi qayğı və nisgilərdə əridən şairin bir sıra Vətən, torpaq, yurd sevgisiyle kökləmiş şeirləri haqqında bəzi fikirlərimi oxucularla bölüşməyə çalışdım. Hər bir şair yaradıcılığı özüyündə bir qalaktikadır. Yaşantıları, poetik duyğularının tərənnümü və hadisələrə yanaşması bu qalaktikada baş verən proseslərin məcmusuna kimi onun poeziyasını formalasdır. Bu mənada Əbülfət müəllimin yaradıcılığının zəngin səhifələri mövzu etibarilə tənhalığın içində keşf edilən "Dörd divar", "Allah", "O və mən" aləminin yaşıntıları olaraq bir ömrənə əzabı və bu əzabın qazancı olan BÖYÜK SEVGİNİN tarixi yaşıntılarıdır.